

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 1997-1998

24 maart 1998

BELEIDSPLAN

Vlaanderen – Europa 2002

Vlaanderen in de wereld

**Samenwerken in verantwoordelijkheid en solidariteit
voor een duurzame ontwikkeling**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Fred Dielens**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jef Sleeckx.

Vaste leden : de heren Leo Cannaerts, Paul Deprez, Freddy Sarens, Herman Suykerbuyk, Hugo Van Rompaey ;

de heren Karel De Gucht, Jacques Laverge, Stefaan Plateau ;

de heren Fred Dielens, Patrick Hostekint, Jef Sleeckx ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Paul Van Grembergen ;

mevrouw Cecile Verwimp-Sillis.

Plaatsvervangers :

de heren Jan Béghin, Carl Decaluwé, Paul Dumez, Jef Van Looy, Johan Weyts ;

de heren Jacques Devolder, Jaak Gabriels, Didier Ramoudt ;

de heer Jacques Timmermans, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh, de heer Tuur Van Wallendael ;

de heren Christian Verougstraete, Emiel Verrijken ;

mevrouw Nelly Maes ;

de heer Johan Malcorps.

Zie :

877 (1997-1998)

– Nr. 1 : Beleidsplan

INHOUD

	Blz.
I. Inleidende uiteenzetting door de heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie	4
I.1 Vraagtekens bij "ontwikkelingssamenwerking" als federale bevoegdheid	4
I.2 Basiskeuze voor een eigen Vlaamse bijdrage aan de ontwikkelingssamenwerking	4
I.3 Krijtlijnen voor een eigen Vlaams ontwikkelingsbeleid	5
I.4 De eigen Vlaamse bevoegdheden als grondslagen voor een pragmatische invulling van het Vlaams ontwikkelingssamenwerkingsbeleid	5
A. Algemeen	5
B. Universitaire ontwikkelingssamenwerking	6
C. Vraaggedreven beleid	6
D. KMO's en financiële coöperatie	6
E. Multilaterale samenwerking	6
F. Leefmilieu	6
G. Educatie	7
H. Naar de toekomst toe	7
I.5 Administratieve organisatievorm van het Vlaams ontwikkelingssamenwerkingsbeleid ..	7
I.6 Uitbouw van het Vlaams ontwikkelingssamenwerkingsbeleid via permanente dialoog ..	8
A. Overleg met "derden"	8
B. Een "Interministeriële Conferentie voor internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling"	8
II. Algemene bespreking	8
II.1 Algemene inschatting van de beleidsbrief door de commissieleden	8
II.2 Interrelatie met de ombouw van het federale ontwikkelingssamenwerkingsbeleid ?	9
II.3 Hoedanigheid van het document : "beleidsplan" of "status quaestionis" ?	10
II.4 Verhouding tussen het federale en het Vlaamse ontwikkelingssamenwerkingsbeleid	11
II.5 Welk ontwikkelings(samenwerkings)model ?	13
II.6 Ultiem doel van de ontwikkelingshulp : hulp overbodig maken	14
II.7 Direct en indirect ontwikkelingsbeleid	14
II.8 Keuze van de partnerlanden	15
II.9 Keuze van derden-uitvoerders	16
II.10 Vlaanderen en de internationale en multilaterale fora	16
II.11 Ontwikkelingseducatie	18
II.12 De VVOB	19
II.13 Dialoog met het Vlaams Parlement	20
II.14 Financiële coöperatie	20
II.15 Jumelages	21

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op donderdag 8 januari 1998 en donderdag 15 januari 1998 ten gronde gediscussieerd over het huidige Vlaamse ontwikkelingssamenwerkingsbeleid. De bespreking gebeurde op basis van het door heer Luc Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie, ingediende "Beleidsplan – Vlaanderen-Europa 2002 – Vlaanderen in de Wereld. Samenwerken in verantwoordelijkheid en solidariteit voor een duurzame ontwikkeling".

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER LUC VAN DEN BRANDE, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID, EUROPESE AANGELEGENHEDEN, WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

I.1 Vraagtekens bij "ontwikkelingssamenwerking" als federale bevoegdheid

De minister-president opent zijn uiteenzetting met de constatacie dat na de jongste staatshervorming "Ontwikkelingssamenwerking" een federale "bevoegdheid" bleef. Theoretisch en juridisch lijkt dat op het eerste gezicht vrij duidelijk en transparant : één bevoegdheid wordt uitgeoefend door één regering. Bij nader toezien is dat evenwel helemaal niet zo.

De jongste staatshervorming kende aan de deelstaten de volwaardige bevoegdheid toe van "internationale samenwerking" in alle domeinen waarvoor ze intern bevoegd zijn : "foro interno, foro externo". Een belangrijk gedeelte van "ontwikkelingssamenwerking" is precies "internationale samenwerking" op het gebied van onderwijs, economische ontwikkeling, volksgezondheid, armoedebestrijding, huisvesting, e.a. Men kan zich bijgevolg de vraag stellen of vanuit de bekommernis van een homogene bevoegdheidsuitoefening en de effectiviteit zelf van het gevoerde ontwikkelingsbeleid het nog langer te verantwoorden valt, dat de federale overheid en de deelstaten elk afzonderlijk in dezelfde domeinen internationale samenwerking met landen in ontwikkeling ontplooiën en bevorderen. Gelet op hun interne bevoegdheden kunnen de gemeenschappen en gewesten daarenboven in

die domeinen optreden als de "natuurlijke" partners van de landen in ontwikkeling, wat niet geldt voor de federale overheid.

Dat ontwikkelingssamenwerking in ons land nog steeds een volledige federale bevoegdheid is, is merkwaardig : heel wat acties van ontwikkelingssamenwerking grijpen rechtstreeks in op de bevoegdheidssfeer van de gemeenschappen en de gewesten ; anderzijds dienen zich nieuwe vormen van samenwerking met derdewereldlanden aan, die uit hun aard thuishoren in de bevoegdheidssfeer van de gemeenschappen en de gewesten.

Dé grote uitdaging voor het toekomstige buitenlandse beleid wordt het vinden van een harmonisch evenwicht tussen de nieuwe internationale rechten en plichten en verantwoordelijkheden van Vlaanderen.

I.2 Basiskeuze voor een eigen Vlaamse bijdrage aan de ontwikkelingssamenwerking

In het Vlaams regeerakkoord "Bakens voor de 21e eeuw" van 17 juni 1995 stelde de Vlaamse regering dat "zij van mening is dat zij een specifieke en complementaire bijdrage kan en moet leveren aan de ontwikkeling in het zuidelijk halfrond".

Dit beleidsplan wil voor de eerste maal aangeven welke paden Vlaanderen en de Vlaamse regering in de huidige constitutionele stand van zaken zouden kunnen bewandelen op het gebied van een eigen bijdrage aan de "ontwikkelingssamenwerking".

Van de federale overheid wordt respect en een constructieve en open houding verwacht ten aanzien van de acties die Vlaanderen binnen zijn bevoegdheden zal ondernemen. Waar het uiteindelijk op aankomt is dat de globale ontwikkelingsinspanning op een kwalitatieve wijze verhoogd wordt via nieuwe initiatieven. Overleg tussen federale overheid en de Vlaamse regering is hierbij zeer gewenst.

Het beleidsplan geeft een overzicht van de reeds lopende initiatieven in het raam van het bilateraal en multilateraal buitenlands beleid van Vlaanderen, met een directe ondubbelzinnig impact op de ontwikkeling van de betrokken landen (bijvoorbeeld Chili, Zuid-Afrika, I.A.O.).

I.3 Krijtlijnen voor een eigen Vlaams ontwikkelingsbeleid

De kernvraag is nu of – in de huidige constitutionele stand van zaken – een eigen, nieuw Vlaams initiatief inzake “ontwikkeling” bij groepen en instellingen de creativiteit en inventiviteit kan stimuleren en een Vlaams élan kan bewerkstelligen voor een eigen Vlaams ontwikkelingsbeleid, dat tegelijkertijd beantwoordt aan de behoeften van de ontwikkelingslanden en aan de verwachtingen in Vlaanderen.

Het “Human development Report” van het UNDP stelt : “Sustainable human development is pro-people, pro-nature, pro-jobs and pro-woman” ; de Wereldtop voor Sociale Ontwikkeling van Kopenhagen had tot doel een internationale economische orde uit te werken die gericht is op menselijke ontwikkeling in alle werelddelen en in alle landen.

Op basis hiervan worden de volgende doelstellingen voor een Vlaams ontwikkelingsbeleid voorgesteld.

Vooreerst is er de bevordering van een op de mens georiënteerde ontwikkeling, d.w.z. een proces van economische en sociale verandering waarbij :

1. werkgelegenheid en koopkracht ontstaat ;
2. nuttige diensten en producten voor de bevrediging van de menselijke behoeften worden voortgebracht ;
3. de ontwikkelingskansen van de zwakste groepen worden bevorderd ;
4. rekening wordt gehouden met de ecologische evenwichten, en
5. structuren en sociaal-economische organisaties als intermediaire instanties het ontwikkelingsproces mogelijk maken en rechtvaardiger doen verlopen.

Een Vlaams ontwikkelingsbeleid moet eveneens tot doel hebben de Vlaamse bevolking effectief bewust te maken van de diep ingrijpende en nieuwe interdependentie tussen de landen en de bevolking in het noordelijke en zuidelijke halfrond en van de samenhang van de grote problemen van deze tijd en dus het beleid. Het ontwikkelingsprobleem is geen probleem van de ontwikkelingslanden alleen ; het is een vraagstuk van de hele wereldgemeenschap ; het onderstelt bijgevolg veranderingen en structuurwijzigingen zowel in het

Noorden als in het Zuiden. Vorming en sensibilisering sluiten daarenboven direct aan bij de Vlaamse bevoegdheden.

Volgende beginselen kunnen een leidraad zijn bij de uitwerking van het Vlaams beleid :

1. Het mag geen eenvoudige doublure of kopie zijn van het Belgische beleid ;
2. niet-tegengesteld, niet-concurrentieel en aanvullend aan het federale beleid ;
3. dient te vertrekken van de noden en de behoeften van de bevolking in de landen in ontwikkeling ;
4. geïntegreerd en coherent, om te komen tot een inclusief beleid ;
5. dient te vertrekken van de sterke punten van Vlaanderen (bijvoorbeeld NGO-traditie, KMO-sector, expertise van universiteiten en hogescholen, enzovoort)
6. dient vorm te krijgen in een meerjarenperspectief ;
7. geconcentreerd op selectieve domeinen.

I.4 De eigen Vlaamse bevoegdheden als grondslagen voor een pragmatische invulling van het Vlaams ontwikkelingssamenwerkingsbeleid

A. Algemeen

Voorgesteld wordt het Vlaamse beleid ter bevordering van de duurzame ontwikkeling in de huidige constitutionele stand van zaken stap voor stap uit te bouwen vanuit de eigen bevoegdheden van Vlaanderen en niet vanuit een algemeen theoretisch kader.

Dergelijke pragmatische aanpak biedt de beste garanties voor een complementaire en kwaliteitsvolle verhoging vanuit Vlaanderen van de ontwikkelingsinspanningen.

Dit Vlaams “samenwerkingsbeleid” zou aldus geconcentreerd kunnen worden op volgende domeinen :

1. de algemene bilaterale samenwerking met een aantal prioritaire partnerlanden in ontwikkeling ;
2. financiële coöperatie ;

3. de inbreng van Vlaamse expertise en financiële middelen in multilaterale programma's van de IAO en de Unesco ;

4. “duurzame ontwikkeling” ;

5. educatie en sensibilisering.

B. Universitaire ontwikkelingssamenwerking

Aangezien de "universitaire samenwerking in het domein van de ontwikkelingssamenwerking" voornamelijk ressorteert onder de bevoegdheid van de federale overheid, is het wenselijk hiervoor geen “tweede loket” te openen bij de Vlaamse overheid. Dit betekent niet dat de Vlaamse regering in het raam van haar internationale samenwerking geen aandacht aan de universitaire samenwerking met landen in ontwikkeling wil besteden. Het overgrote deel van deze middelen gaat nu naar instellingen in de landen die voor deze sector van internationale samenwerking als prioritair worden beschouwd, met name Zuid-Afrika (54,3 %), China (25,7 %) en Vietnam (13,6 %). Deze beleidsoptie wordt ook in de toekomst voortgezet.

C. Vraaggedreven beleid

De samenwerkingsinitiatieven in het kader van het “samenwerkingsbeleid met derde landen” worden door de regering en/of derden uitgevoerd.

Dit betekent dat er in het huidige Vlaamse samenwerkingsbeleid geen strikt onderscheid gemaakt wordt tussen de zogenaamde directe en indirecte samenwerking. Het belangrijkste is dat ook in Vlaanderen de krachten gebundeld worden om op vraag van de partners in de landen in ontwikkeling en met hun volle akkoord initiatieven op te zetten. Het Vlaamse beleid is dus eerder vraaggedreven dan aanbodgedreven.

Dit blijkt o.m. uit de criteria die gehanteerd worden voor de medefinanciering van projecten :

1. de waardigheid van de menselijke persoon te vrijwaren en te erkennen ;
2. de zelfontplooiing en de zelfverantwoordelijkheid te stimuleren ;
3. het lokale sociaal-economisch weefsel te versterken via de bevordering van het ondernemerschap, de ontwikkeling van KMO's en de bevordering van sociale overlegmechanismen.

Essentieel is dus dat de partner uit het land in ontwikkeling een gelijkwaardige inbreng heeft in de conceptie en uitvoering van het project of programma, dat dient te kaderen in de reële ontwikkelingsbehoeften en -prioriteiten van het betrokken land.

D. KMO's en financiële coöperatie

Onze sterk uitgebouwde KMO-sector met zijn rijke ervaring aan organisatie en management kan in heel wat ontwikkelingslanden “the missing middle” opvullen die daar bestaat. De ontwikkeling van kleine en middelgrote bedrijven in derdewereldlanden wordt o.a. bemoeilijkt door het ontbreken van aangepaste financiering. Het is daarom zinvol en wenselijk dat de Vlaamse regering niet-gouvernementele initiatieven van financiële coöperatie ondersteunt, die deze financiële handicaps kunnen helpen wegwerken. De Vlaamse regering doet dit, door rechtstreeks te participeren in ontwikkelingsfondsen of door het verlenen van de gewestwaarborg aan ontwikkelingsfondsen die participaties nemen in ontwikkelingsrelevante economische initiatieven.

E. Multilaterale samenwerking

Met de ervaring die via internationale organisaties wordt opgebouwd en via de expertise die aldus wordt aangeboden op specifieke terreinen en in specifieke landen, wil Vlaanderen ook in de multilaterale samenwerking een reële rol spelen ter bevordering van de ontwikkeling, door deel te nemen aan multilaterale programma's. Zo is er het samenwerkingsakkoord met de IAO, zijn de onderhandelingen met UNESCO afgerond, en dit jaar zal Vlaanderen in samenwerking met de United Nations University in Tokio een multidisciplinair opleidingsprogramma in verband met bio-diversiteit ondersteunen.

F. Leefmilieu

De conferentie van de Verenigde Naties inzake Leefmilieu en Ontwikkeling van 1992 in Rio de Janeiro wordt algemeen beschouwd als een mijlpaal voor wat betreft de multilaterale samenwerking op het vlak van leefmilieu en duurzame ontwikkeling. De OESO gaat ervan uit dat “leefmilieu” een volwaardig onderdeel moet zijn van het ontwikkelingsbeleid. Vlaanderen is partij bij tal van leefmilieuverdragen ; in de meeste gevallen gaat het hier om gemengde verdragen (federaal-regionaal) waaraan exclusief door de federale overheid

uitvoering wordt gegeven. Mede in het raam van de besprekingen rond de verdere staatshervorming zal moeten worden onderzocht welke de beste weg is om ook vanuit Vlaanderen op een substantiële manier bij te dragen aan de multilaterale programma's voor duurzame ontwikkeling.

G. Educatie

In Vlaanderen leeft een sterke vraag om de ontwikkelingseducatie in het onderwijs meer op het voorplan te brengen. Deze vraag sluit trouwens rechtstreeks aan bij de eigen bevoegdheid inzake onderwijs en jeugd.

De Vlaamse regering wil daarom samen met de NGO's een specifiek Vlaams beleidsplan voor ontwikkelingseducatie tot stand laten komen. Uitgangspunten van dit plan zijn :

- een regionaal verlengstuk geven aan centraal georganiseerde acties ;
- complementaire acties mogelijk maken t.a.v. federaal gesubsidieerde initiatieven, inzonderheid met het oog op kwaliteitsverbetering ;
- innovatieve acties mogelijk maken ;
- de NGO's worden maximaal ingeschakeld in de educatie-initiatieven ;
- financiële responsabilisering van de NGO's en van de lokale overheden via een eigen bijdrage.

Het ligt in de bedoeling vanaf 1998 met Coprogram werk te maken van de coördinatie van het overleg tussen NGO's, het onderwijs en het sociaal-cultureel werk, ten einde te komen tot een betere afstemming van vraag en aanbod door de uitbouw van een kwalitatieve centrale van de educatiematerialen (leermiddelenverzameling) en de regionale spreiding van dit materiaal via provinciale ontleningspunten naar diverse educatieve actoren in Vlaanderen. In dit kader wordt er momenteel gewerkt aan een voorstel tot oprichting van een autonome dienst met eigen imago en eigen juridische structuur (vzw).

H. Naar de toekomst toe

Op meer lange termijn – rekening houdend met de huidige constitutionele stand van zaken weliswaar – dient onderzocht te worden :

– of het wenselijk zou zijn dat Vlaanderen met een aantal selectief gekozen ontwikkelingslanden globale samenwerkingsakkoorden zou aangaan ;

– welke concrete inbreng Vlaanderen kan realiseren in Europese (ACS-overeenkomst) en multilaterale initiatieven ter bevordering van de duurzame ontwikkeling.

In het kader van de autonome bevoegdheden zal Vlaanderen eigen kennis en standpunten moeten uitwerken wat betreft ontwikkelingsrelevante initiatieven.

I.5 Administratieve organisatievorm van het Vlaams ontwikkelingssamenwerkingsbeleid

Hoe kan het Vlaamse samenwerkingsbeleid inzake duurzame ontwikkeling nu georganiseerd worden ?

Vlaanderen beschikt nog niet over een eigen departement of dienst belast met ontwikkelingssamenwerking. Dit is logisch, gezien dit domein een federale bevoegdheid is gebleven. Nochtans heeft Vlaanderen reeds eigen diensten die uit de aard van hun opdracht kennis en ervaring inzake samenwerking met landen in ontwikkeling kunnen voorleggen ; de Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische Bijstand en de administratie Buitenlands Beleid.

De administratie Buitenlands Beleid en de Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische Bijstand vormen eigenlijk de twee pijlers waarrond de toekomstige administratieve ondersteuning van het Vlaamse ontwikkelingsbeleid kan uitgebouwd worden. De administratie Buitenlands Beleid kan optreden ter voorbereiding en uitvoering van het beleid, VVOB kan als technisch agentschap opereren.

In het raam van de interdepartementale werkgroep "Buitenlands Beleid" wordt nu reeds in het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en met een aantal openbare instellingen onder leiding van de administratie Buitenlands Beleid permanent informatie uitgewisseld en overlegd voor internationale samenwerking op het vlak van duurzame ontwikkeling. Het is wenselijk dat dit overleg geïntensifieerd wordt en een volwaardige status krijgt.

I.6 Uitbouw van het Vlaams ontwikkelingssamenwerkingsbeleid via permanente dialoog

A. Overleg met "derden"

De Vlaamse regering wil een dialoog aangaan met de NGO's, de sociale partners en de Vlaamse universiteiten bij de verdere concretisering en evaluatie van haar initiatieven terzake.

De vorm waarin dit overleg zal plaatsvinden dient soepel te zijn, om een zo effectieve en niet-bureaucratische betrokkenheid te realiseren. De dialoog zou ook een tweerichtingsverkeer moeten zijn, waarin overheid en de andere partners op een open en constructieve manier samenwerken.

B. Een "Interministeriële Conferentie voor internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling"

De Vlaamse regering wil dat ook een permanent en breed overleg tot stand komt met de federale overheid met het oog op een zo groot mogelijke afstemming en coherentie van de acties. De federale overheid en de Vlaamse regering zijn immers gelijkwaardige partners in de versterking van de inspanningen ten voordele van de ontwikkeling in de wereld.

Om die reden vraagt de Vlaamse regering de oprichting van een Interministeriële Conferentie "Internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling".

II. ALGEMENE BESPREKING

II.1 Algemene inschatting van de beleidsbrief door de commissieleden

De heer Freddy Sarens stelt dat hij zich onverkort achter het voorliggende document schaaft, maar er zich desalniettemin ten zeerste van bewust is dat het vaak erg moeilijk zal zijn om binnen de bestaande structuren te werken. Belangrijk is dat men nu ook gewag maakt van duurzame economische ontwikkeling. Tevens verkiest men nu een structurele aanpak, daar waar er vroeger meer projectmatig werd gewerkt. De in het beleidsplan naar voor gebrachte doelstellingen kunnen ten volle de goedkeuring wegdragen van de heer Freddy Sarens. Zowel het externe als het interne element zijn erin aanwezig. Vlaanderen moet optreden op het internationale forum, maar we moeten tegelijk

ook de eigen bevolking sensibiliseren. Ook het feit dat wordt benadrukt dat we doublures moeten vermijden, zowel met België als met andere landen is belangrijk. Vooralsnog moet Vlaanderen dus veel-er aanvullend werken. Exemplarisch hiervoor is, bijvoorbeeld, een project dat onder andere de heer Freddy Sarens zelf heeft kunnen bezoeken in het kader van de VVOB. Het ging meer bepaald om een bananenplantage. Naast de vanzelfsprekende betrokkenheid van de lokale actoren, waren hier ook universiteiten actief. Vlaanderen zond een aantal landbouwingenieurs, en Oostenrijk zorgde voor een laboratorium. Gezamenlijke planning levert dus duidelijk een meerwaarde op in de ontwikkelingssamenwerking. In het licht van dit alles spreekt het ook voor zich dat Vlaanderen vooral zijn eigen troeven moet uitspelen. Ook is het van vitaal belang dat Vlaanderen duidelijk uitmaakt met welke landen en regio's het wil samenwerken. En tenslotte dienen ook de diverse bestaande culturele akkoorden nog eens herbekeken te worden in het licht van hun potentiële relevantie als bijkomend instrument in het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis van haar kant, verklaart verheugd te zijn dat er eindelijk een plan voor ontwikkelingssamenwerking voorligt. Het moet lopen over 4 jaar, waarbij ze ervan uitgaat dat het beleid van de afgelopen 2,5 jaar erin terug te vinden is, en dat er geen tegenstrijdigheden zijn met de visie over het nog resterende anderhalf jaar. Zij betreurt echter dat het parlement over de afgelopen 2,5 jaar werking erg weinig te weten is gekomen.

De heer Fred Dielens wenst zijn persoonlijk aanvoelen uit te drukken dat in de van de minister-president uitgaande documenten steeds veel tussen de lijnen moet worden gelezen. In deze begint het al bij de al bij al toch wel erg lange en vage titel van het document. Waarom werd dit beleidsplan niet gewoon "Naar een Vlaams Ontwikkelingsbeleid" genoemd? Of "Wat wil Vlaanderen bereiken met internationale samenwerking?". Moeten de redenen voor deze terminologische vaagheid misschien gezocht worden in de bestaande bevoegdheidsregeling?

De minister-president antwoordt hierop dat het zeker niet de bedoeling was om het begrip Vlaamse ontwikkelingssamenwerking te vermijden of te verdonkeremanen. Achter deze specifieke titel zit wel een gewijzigde benadering die voldoet aan de nieuwste bestaande, wereldwijde, vraag naar andere ontwikkelings- en samenwerkingsassen. Men moet dus niet zozeer op de titel als dusdanig letten,

als wel op het concept dat er in besloten ligt. Uit de tekst van het document zelf moge overigens ondubbelzinnig blijken dat er twee redenen zijn waarom de titulatuur is wat ze is. Enerzijds dient er duidelijk enigszins te worden afgestapt van het zuivere concept "ontwikkelingssamenwerking", en dient er veeleer gestreefd naar "samenwerking" & "duurzame ontwikkeling". Wat geen louter semantische discussie is. Anderzijds moet, als Vlaanderen een appèl wil doen – in het licht van de huidige institutionele gegevens, maar ook in het licht van de wenselijk geachte toekomstige situatie – de som die het wil tot stand brengen groter zijn dan de som die nu gerealiseerd wordt inzake samenwerking en duurzame ontwikkeling. Met de som wordt overigens niet enkel een kwantitatief gegeven bedoeld, maar ook een kwalitatief gegeven.

De heer Fred Dielens repliceert hierop dat hij zich desalniettemin niet geheel kan ontdoen van de indruk dat men er gewoon voor is teruggeschrokken om de term "ontwikkelingssamenwerking" te gebruiken.

De minister-president verzekert het lid hierop dat hij helemaal geen moeite heeft met de door hem voorgestelde alternatieve titels, maar dat hij zich terzake heeft laten inspireren door het Unesco-document "Our creative diversity".

Hierop inpikkend stelt mevrouw Nelly Maes dat het dan natuurlijk meteen mooi meegenomen is als daardoor ook een paar uiterst gevoelige tenen worden ontzien.

II.2 Interrelatie met de ombouw van het federale ontwikkelingssamenwerkingsbeleid ?

De heer Paul Van Grembergen laat opmerken dat het nu ter discussie voorliggende Vlaamse beleidsplan voor ontwikkelingssamenwerking er komt op een moment dat men op federaal niveau zware structurele ingrepen pleegt inzake deze materie. De federale staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking heeft er immers duidelijk voor geopteerd om het instrument dat het ABOS (Algemeen Bestuur voor Ontwikkelingssamenwerking) tot op heden vormde, geheel en al af te bouwen. Het beleidselement zou geïncorporeerd worden in het ministerie van Buitenlandse Zaken, terwijl het uitvoeringsinstrument zou worden gevormd door de (niet-ambtelijke) Belgische Technische Coöperatie (BTC). De federale voornemens zijn zondermeer tegenstrijdig aan een aantal in dit beleidsplan opgenomen inhoudelijke elementen. Kan het zijn

dat achter de coincidentie in tijd van deze twee gegevens, meer moet worden gezocht ?

De minister-president antwoordt hierop dat er geen politieke bijbedoelingen dienen gezocht achter het moment waarop dit beleidsplan aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd. Het beleidsplan was immers reeds een hele tijd aangekondigd. De voorlegging ervan houdt dus noch min noch meer de naleving in van een belofte aan het parlement. Daarenboven discussieert men op dit eigenste moment (louter de volgorde van de discussie-nota voor een verdere staatshervorming volgende) ook in de Commissie voor Staatshervorming over het hoofdstuk "Ontwikkelingssamenwerking". De minister-president verklaart dan ook de mening te zijn toegedaan dat het opportuun was dat de beide besprekingen gelijktijdig konden plaatsvinden. Voor hem heeft dit beleidsplan overigens de waarde van een beleidsbrief. Het document in kwestie werd overigens ook qualitate qua als beleidsbrief goedgekeurd door de Vlaamse regering.

Naast het feit dat dit document qua betekenis volledig gelijkgesteld kan worden met een klassieke beleidsbrief, én het feit dat door de behandeling in deze commissie meteen ook gelijke tred gehouden wordt met de bespreking in de Commissie voor Staatshervorming, laat de minister-president ook nog opmerken dat hij zowat anderhalf jaar geleden al een korte oriëntatienota had voorgelegd aan het parlement. Daarin werd de aandacht gevestigd op de complementariteit en de niet-contradictie met het federale beleid. De ontwikkelingseducatie vormt binnen dit alles overigens ook een oriëntatiepunt. In deze beide gevallen, zoals overigens ook in het nu voorliggende document, werden steeds de huidige Vlaamse bevoegdheden als uitgangspunt genomen. In de Commissie voor Staatshervorming heeft de minister-president er overigens al op gewezen dat 90% van de middelen die voor buitenlands beleid (ontwikkelingssamenwerkingsbeleid) worden ingezet, volledig binnen de sfeer van de deelstatelijke bevoegdheden vallen.

De heer Paul Van Grembergen repliceert dat hij – rekening houdende met het element van de bespreking van hetzelfde onderwerp in de Commissie voor Staatshervorming – volgaarne de ontkenning van elke dubbelzinnigheid in hoofde van de minister-president wil aanvaarden. Maar het parallellisme met de structurele hervorming op het federale niveau blijft desalniettemin verbazen. Het kan immers hoe dan ook niet ontkend worden dat andere instanties er blijkbaar alles voor over hebben om Vlaanderen de loef af te steken. Daar waar het ABOS nog zou kunnen passen binnen onze

doelstellingen, wordt deze instelling afgebouwd. Bovendien wordt het beleidsmatig element ervan herondergebracht in het meest unitaire van de federale departementen, met name dan het ministerie van Buitenlandse Zaken. Men moet toch toegeven dat hier sprake is van een vrij merkwaardige interrelatie tussen diverse agenda's. De interrelatie speelt zelfs in die mate dat toeval vrijwel uitgesloten is. De heer Paul Van Grembergen drukt dan ook zijn overtuiging uit dat hier sprake is van een weldoordachte politieke strategie. Het wordt aan het Vlaamse niveau toegelaten te discussiëren over de kwestie, terwijl ondertussen op een ander niveau de échte beslissingen worden genomen.

De minister-president antwoordt hierop dat hij er in deze nog steeds van uitgaat dat ieder van de betrokkenen met de beste bedoelingen handelt. Hij wijst er verder nog op dat de federale staatssecretaris ook vertraging heeft opgelopen bij de uitvoering van zijn hervormingsplannen. Zo onder andere door de onderzoekscommissie die er is geweest rond het ABOS. Door al deze factoren is het echter inderdaad onloochenbaar dat de sporen nú nog verder uiteenlopen dan vroeger al het geval was. Zo heeft onder andere de Belgische Technische Coöperatie een invulling gekregen die het veld wat anders schikt.

De heer Paul Van Grembergen beaamt dat de BTC Vlaanderen nu inderdaad wel heel erg in de wielen zal rijden.

In fine van deze discussie laat mevrouw Cecile Verwimp-Sillis opmerken dat op diverse plaatsen in het voorliggende document nog gewag wordt gemaakt van de "Vlaamse Raad", daar waar sinds februari/maart 1996 de term "Vlaams Parlement" wordt gehanteerd.

De minister-president antwoordt hierop dat het beleidsplan het vrijwel enkel over de Vlaamse Raad heeft daar waar verwezen wordt naar documenten die indertijd nog zijn opgesteld door de Vlaamse Raad. Overigens geeft de minister-president grif toe dat die benaming er ook nog op enkele andere plaatsen is ingeslopen. De eerste conceptnota's dateren dan ook al van een hele tijd terug.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis verklaart niet geheel overtuigd te zijn door dit antwoord. Zij blijft dan ook vragen hebben bij de voorgaande uitleg over het tijdstip waarop met dit document naar buiten werd gekomen. Overigens blijft zij de overtuiging toegedaan dat de continuïteit van het beleid, en de (overigens enig mogelijke) optie om

louter complementair op te treden, tot een constant overleg met de federale overheid zal nopen. Zij dringt er dan ook op aan dat de minister-president meer informatie zou verstrekken over het verloop van het overleg met de federale overheid gedurende de voorbije jaren, terwijl ze ook enig zicht wenst te krijgen op de manier waarop dit noodzakelijke overleg zal evolueren naar 1999 toe.

Op dit laatste punt antwoordt de minister-president dat er tot op heden nooit enig echt gestructureerd overleg met de federale overheid is geweest. Wel zijn er de afgelopen jaren enkele sporadische contacten geweest met het federale niveau. De minister-president voegt hier nog aan toe dat als de federale staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking dan toch per se materies wil regelen die tot de bevoegdheid van de gemeenschappen behoren, het niet aan die gemeenschappen is om overleg te plegen met het federale niveau. Het omgekeerde mag dan immers verwacht worden.

II.3 Hoedanigheid van het document : "beleidsplan" of "status quaestionis" ?

Nog los van de hoger geuite bedenkingen van de heer Paul Van Grembergen inzake een aantal verontrustende coïncidenties in tijd tussen de nu voorgelegde tekst enerzijds en de beginnende structurele hervormingen van het federale ontwikkelingsbeleidsgegeven anderzijds, laat de heer Karel De Gucht opmerken dat het hem ten enenmale toch onduidelijk blijft waarover hier nu precies gedebatteerd wordt. Blijkbaar is er reeds een Vlaams ontwikkelingsbeleid, maar anderzijds praat men in de Commissie voor Staatshervorming over de vraag hoe men dit terrein verder zal defederaliseren. De nu voorliggende tekst bevindt zich met andere woorden tussen hangen en wurgen.

De minister-president merkt op dat dit in wezen correct is, maar herinnert het lid aan de afspraak luidens dewelke de hele huidige situatie ook eens op een rijtje moest worden gezet. Het klopt echter dat de discussie die vandaag gevoerd wordt niet los mag gezien worden van hetgene dat in de Commissie voor Staatshervorming lopende is.

Ook de voorzitter brengt hierna in het midden dat het de commissieleden waren die om de nu voorgelegde tekst hebben verzocht.

De heer Karel De Gucht constateert dat er dus enerzijds het reeds bestaande ontwikkelingsbeleid is, en anderzijds de vraag om dit in de context van

de homogene bevoegdheidspakketten te bekijken. In zijn optiek komt het hem voor dat het ontwikkelingsbeleid dan misschien wel de gemakkelijkste sector is inzake overheveling naar Vlaanderen.

De heer Stefaan Platteau wenst de zaken ietwat scherper te stellen. Zijns inziens bewijst het loutere feit dat het hier om een "beleidsplan" gaat, dat men er zich van bewust is dat we in wezen nog nergens staan. Hij wil dit beleidsplan dan ook veeleer kwalificeren als een krachtige uitnodiging om samen iets te ondernemen rond ontwikkelingssamenwerking. Een oproep waarop de VLD-fractie volgaarne wil ingaan.

De minister-president beaamt dat deze bespreking een duidelijke uitnodiging tot verdere discussie inhoudt. Het is belangrijk dat er in dialoog tussen regering en parlement een gezamenlijke visie wordt ontwikkeld. In het voorliggende document is in elk geval al de visie van de Vlaamse regering weergegeven. Visie die niet kan worden losgekoppeld van het voorhanden zijnde budget. Het voorliggende beleidsplan moet de aanzet vormen tot een concept dat gezamenlijk moet worden ingevuld. De ontwikkelingssamenwerking mag in elk geval niet langer in één vakje worden geduwd.

II.4 Verhouding tussen het federale en het Vlaamse ontwikkelingssamenwerkingsbeleid

Overigens verklaart de heer Paul Van Grembergen, hierin bijgetreden door de heer Karim Van Overmeire, dat hij zich als Vlaams-nationalist voor 90 percent kan terugvinden in het voorliggende stuk. Wel zou meer de nadruk gelegd moeten worden op het belang van de ontvoogding der volkeren en van de eigen identiteit. De steun van de Volksunie aan het document kan dan ook niet onvoorwaardelijk zijn. Er dient met name ook afgewacht wat er op het terrein van terecht komt.

Meer bepaald kan de heer Paul Van Grembergen zich niet van de indruk ontdoen dat men als Vlaamse deelstaat met een eigen regering en een eigen parlement, nog al te veel optreedt als een soort van grote niet-gouvernementele organisatie, maar niet als een "gouvernement". Hij verklaart ook het sterke aanvoelen te hebben dat wat nu nog in de federale lade zit, de eigen Vlaamse inzichten in de weg zal staan. De heer Karim Van Overmeire laat hierbij nog opmerken dat daar waar men het vaak heeft over gelijkwaardige partners, Vlaanderen in werkelijkheid in een ondergeschiktheidsrelatie zit.

Optimaal ware volgens de heer Paul Van Grembergen dat het Vlaams ontwikkelingssamenwerkingsbeleid door eigen diplomaten met gezag kon worden uitgevoerd op het terrein. Spijtig genoeg is dat nog niet het geval. We lopen daardoor, als Vlaanderen, verloren in de Belgische situatie. Er wordt nog al te veel gesproken in termen van "complementariteit". In het nu geschetste kader is er veel te veel afgeleid, en te weinig leidinggevend handelen.

De minister-president preciseert dat de in deze commissie ter discussie liggende tekst moet gelezen worden in het licht van de huidige constitutionele stand van zaken. Een volledig beeld van zijn visie op de problematiek kan maar bekomen worden door het samen lezen van dit document met hetgeen voorligt en hetgeen door hem verklaard werd in de Commissie voor Staatshervorming.

De heer Karel De Gucht beaamt ten volle dat het Vlaamse beleid geen kopie mag zijn. Maar laat tegelijk opmerken dat deze term van een bijna ondraaglijke lichtheid is. Hij haalt hierbij de heer Paul Van Grembergen aan, waar deze er op gewezen heeft dat het ABOS unilateraal werkt en naar meer slagvaardigheid streeft. Wat gaat achter deze tekst schuil ? In hoeverre is wat Vlaanderen wil doen een overlapping met het werk van het ABOS ? In hoeverre is het een aanvulling op het beleid van het nieuwe ABOS ? De grens tussen aanvulling en overlapping is immers flinterdun.

De minister-president wenst bij wege van repliek twee concrete voorbeelden te geven. Vlaanderen gaat niet aan universitaire ontwikkelingssamenwerking doen ; hier is er dus geen sprake van overlapping. Vlaanderen zal evenmin een tweede loket openen voor de NGO's ; ook hier is er dus geen overlapping.

De heer Karel De Gucht brengt hiertegen in dat Vlaanderen ook perfect een aanvullende universitaire ontwikkelingssamenwerking op poten kan zetten. Universiteiten vallen trouwens onder de bevoegdheid van Vlaanderen. Daar waar er gesteld wordt dat er geen tweede loket komt, leidt zulks tot een nogal hybride situatie. Wanneer er immers wél een tweede loket was, zou dat een aanvulling op het eerste zijn. Alles komt met andere woorden neer op afspraken tussen federale en regionale beleidsvoerders.

De nu voorliggende tekst kan dan ook niets anders zijn dan een compromis met geldigheidsduur tot 1999. Dat is de ware reden van de ondoorzichtigheid van de tekst. De huidige territoriumverdeling

loopt helemaal niet parallel met de bevoegdheidsafbakening.

De minister-president antwoordt hierop dat ontwikkelingssamenwerking *stricto sensu* en *stricto jure* geen gemeenschapsbevoegdheid is. In zijn beleidsplan wijst hij precies op het onlogische van deze situatie. In het begin van de jaren zeventig, toen de culturele autonomie werd gerealiseerd, vond men het nochtans vanzelfsprekend dat de ontwikkelingssamenwerking een gemeenschapsbevoegdheid zou zijn. Omwille van een specifieke en ietwat bizarre slingerbeweging van de geschiedenis is zulks, helaas, echter niet gerealiseerd. We hebben er op dit vlak dan ook groot belang bij het nodige vertrouwen tot stand te brengen, zodat de herverkavelde situatie waarvan wij toch allen voorstander zijn, gerealiseerd kan worden.

De heer Freddy Sarens sluit zich terzake aan bij de opmerkingen van de minister-president. Hij stelt vast dat in dit debat constant twee zaken door elkaar worden gehaspeld. Enerzijds gaat het om de bevoegdheden van België en van Vlaanderen. Anderzijds komen we tot het besef dat een zekere complementariteit typisch is voor ontwikkelingssamenwerking. De ontwikkelingen in de wereld lijken er daarenboven op te wijzen dat het niet geheel zinvol meer is om louter aan ontwikkelingssamenwerking te doen vanuit een beperkte regio. Er is overleg nodig met Europa en met de internationale gemeenschap. Ontwikkelingssamenwerking omvat de hele wereld en een enorm aantal beleidsdomeinen. Er kan bij dit laatste onder andere gedacht worden aan de strijd tegen AIDS, de milieuproblemen en de sociaal-economische structuren. Dit alles vormt echter geen tegenstelling met de discussie over de bevoegdheden van Vlaanderen en van België. Het debat mag niet verengd worden tot een louter bevoegdheidsdebat. Er dient te worden uitgemaakt wat een beleid inzake ontwikkelingssamenwerking inhoudelijk zou moeten zijn.

Mevrouw Nelly Maes brengt te berde dat zij zich, vanuit de historiek van deze kwestie, geheel en al aansluit bij de opmerking van de minister-president. Het omstandig kaderen van deze hele problematiek in zijn volle historische achtergrond – van nu al meer dan een kwarteeuw – zou ons hier en nu echter te ver leiden.

Ook verklaart zij tot diegenen te behoren die lang op dit beleidsplan hebben aangedrongen. Ze is dan ook verheugd dat het er eindelijk ook effectief is. Anderzijds verklaart ze toch ook enigszins ontgoocheld te zijn door het plan, en dit ondanks het

feit dat haar verwachtingen al niet er, hooggespannen meer waren. Nu het Belgische ontwikkelingsbeleid in een diepe crisis verkeert, had zij immers gehoopt dat Vlaanderen van die federale chaos gebruik zou maken om zelf orde op zaken te stellen. Spijtig genoeg blijkt dit echter niet te zijn gebeurd.

Daarenboven drukt zij ten gronde haar overtuiging uit dat de federale overheid zich met haar beleid wel degelijk op Vlaamse domeinen begeeft. Zij richt het verwijt aan SP en CVP dat deze het zover hebben laten komen. Inzake de universitaire samenwerking gaan er miljoenen franken verloren. Dat geld wordt ten onrechte door de Franstalige universiteiten voor zichzelf gebruikt. Ze laten er hier buitenlandse studenten mee studeren, en betalen er eigen en buitenlandse professoren mee.

Zij verklaart dan ook vrij tevreden te zijn met de meer assertieve taal die zij in deze commissie bespeurt. De regionalisering van de ontwikkelingssamenwerking zou de eerste prioriteit van de Vlaamse regering moeten zijn, precies omwille van enerzijds de grote ontevredenheid met het federale beleid, en anderzijds het feit dat het in heel veel gevallen om de buitenlandse verlenging van zuiver Vlaamse bevoegdheden gaat.

Ook verklaart zij teleurgesteld te zijn door de houding van vele terzake werkzame Vlaamse NGO's. Eens hun positie immers veilig was, hebben zij weer voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking gekozen, omdat het federale niveau nu eenmaal het geld in handen heeft. In dat opzicht bedroeft de houding van Agalev haar al evenzeer als de houding van SP en CVP over de hogerge-noemde kwestie.

De minister-president laat opmerken dat hij de krachtige formulering, zoals die nu verwoord wordt, de afgelopen maanden niet gehoord heeft, ook niet bij de Volksunie. Hij verwelkomt echter ten volle de preciseringen die mevrouw Nelly Maes wil aanbrengen.

Mevrouw Nelly Maes herbevestigt desgevraagd dat de Volksunie altijd voorstander is geweest van een regionalisering van de ontwikkelingssamenwerking. Vlaanderen en de Vlamingen moeten inzien dat het onze plicht is op een volwassen manier na te denken over ontwikkelingssamenwerking. Vlamingen zijn soms al te pragmatisch. De huidige ontwikkelingssamenwerking draagt daarvan dan ook de sporen. Zij verklaart verder er ook van overtuigd te zijn dat zelfs zonder de grondwet te moeten herzien, onmiddellijk een groot deel van

de ontwikkelingssamenwerking kan en moet worden overgeheveld. De federale overheid heeft zich immers niet meer te bemoeien met zaken als onderwijs, cultuur of zelfs de Vlaamse NGO's. Die NGO's moeten op heden overigens wel de federale overheid bewieroken, omdat daar nu eenmaal het geld zit dat zij nodig hebben. In die zin draagt Vlaanderen dan ook de gevolgen van zijn eigen lankmoedigheid.

De heer Karel De Gucht, hierin bijgetreden door de heer Stefaan Platteau, herhaalt hierop zijn vaststelling dat we tot 1999 in een overgangsfase zitten. Het huidige ontwikkelingsbeleid van Vlaanderen weerspiegelt niet wat juridisch mogelijk is. En dat omvat onder andere ook de universitaire coöperatie. In een dergelijke situatie en binnen een dergelijk kader is een debat over oriëntaties hoe dan ook een vrij theoretisch debat. De vraag stelt zich dan ook of we niet beter zouden nagaan of we de dingen die we nu al doen ook wel goed doen? Daarbij kan, ondermeer, gedacht worden aan de manier waarop de VVOB werkt. Maar op dat specifieke voorbeeld wil de heer Karel De Gucht hier en nu niet verder ingaan. Zulks kan immers nog zeer wel het voorwerp uitmaken van een interpellatie.

Terzake de VVOB brengt de minister-president in het midden dat volgens haar statuten de VVOB onder de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van parlement en regering valt.

II.5 Welk ontwikkelings(samenwerkings)model?

De heer Karim Van Overmeire verklaart het oneens te zijn met de passage in het beleidsplan waar wordt gesteld: "Er zou wel eens de "stille" verleiding kunnen bestaan om de nieuw verworven autonomie vooral gericht op Vlaanderen waar te maken en ook de internationale samenwerking hoofdzakelijk in het teken van de ontplooiing en de promotie van Vlaanderen te plaatsen" (p.3). Hij verklaart ten gronde geen graten te zien in die optie. Uiteindelijk is het immers de taak van de Vlaamse regering om de Vlaamse belangen te verdedigen. Als die algemene belangenbehartiging kan samenlopen met ontwikkelingssamenwerking, is zulks vanzelfsprekend mooi meegenomen. Maar het moge in elk geval duidelijk zijn dat de allereerste prioriteit van de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement er moet in bestaan te waken over de Vlaamse belangen.

Daarnaast constateert hij dat in het beleidsplan eveneens wordt aangegeven (p.4) dat de ontwikke-

lingssamenwerking momenteel in het slop zit, en derhalve herdacht moet worden. Hij vindt in het document nochtans geen antwoord op een aantal fundamentele vragen die hieromtrent dienen gesteld te worden. Is er met name in deze wereld sprake van één of meerdere ontwikkelingsmodellen? Het West-Europese model is het resultaat van meer dan 2000 jaar zeer specifieke evolutie. Het kan dan ook niet zomaar getransponeerd worden naar andere werelddelen. Dit lukt zelfs niet echt wanneer het over het nabije buitenland gaat. Rusland zowel als de Balkanlanden vormen in mondiaal perspectief immers zo goed als onze achtertuin.

Een ander terzake relevant voorbeeld zijn de aanbevelingen van Lomé-IV (cf. pp. 22-23 van het beleidsplan). Via het ontwikkelingsbeleid wil men meer aandacht besteden aan de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Zo staat er dat men vrouwen wil stimuleren om meer aan het productieproces deel te nemen. Men gaat hier blijkbaar toch voorbij aan het feit dat in heel wat Afrikaanse landen de vrouw nu reeds een cruciale rol speelt in het economisch gebeuren. Het ware dan waarschijnlijk ook zinvoller om daar veeleer impulsen te geven aan de mannen om óók hun verantwoordelijkheid op te nemen in het economisch proces. Gezien de blijkbaar weinig doordachte stelling die in de Lomé-conventie terzake wordt geponeerd, komt het de heer Karim Van Overmeire dan ook voor alsof men veeleer een specifieke Westerse problematiek zondermeer heeft willen transponeren naar de landen in ontwikkeling.

Bovendien dient ook de vraag beantwoord of men de economische ontwikkeling en hulp moet richten op het voldoen aan plaatselijke behoeften binnen derde-wereldlanden, dan wel of men er niet veeleer moet naar streven hen optimaal in te schakelen in de wereldeconomie. Nog in verband met dit laatste mogen we niet uit het oog verliezen dat daar waar het Westen op vandaag, tenminste in grote lijnen, optreedt als pleitbezorger voor de vrijhandel, de geïndustrialiseerde wereld tot in een min of meer recent verleden wel degelijk een veeleer protectionistische koers aanhield. De vraag is dan ook gerechtvaardigd of men dit stadium wel zondermeer kan overslaan in het geval van de landen in ontwikkeling.

In de tekst heeft men het elders (p. 12) ook nog over projecten ter bevordering van de "self-reliance". Dit is zondermeer een correct beginsel dat ten volle geldt voor plaatselijke projecten. Maar het blijft deels een lege doos als men zulks ook niet doortrekt tot op het nationale niveau. Kleinere projecten kunnen immers slechts een echt optimaal

rendement sorteren in de mate dat ze zijn ingebed in grotere (infra)structuren.

De minister-president antwoordt op dit vragengeheel dat hij voorstander is van het gelijktijdig hanteren van meerdere ontwikkelingsmodellen. Het projectmatig optreden is per definitie kleinschalig. Het structureel werken impliceert daarentegen een wat grotere schaal, en een wat grotere impact. De kleinschalige projecten – veelal indirect – zijn vaak gericht op plaatselijke noden en de ondersteuning van de lokale economie. De projecten die grootschaliger en structureel zijn, zijn dan weer veeleer vormen van directe samenwerking.

Hetzelfde antwoordt geldt overigens voor de self-reliancegedachte. De minister-president spreekt terzake zijn overtuiging uit dat qua conceptuele benadering, ontwikkeling in wezen van onderuit moet komen, dat wil zeggen dat men moet vertrekken van plaatselijke, kleinschalige ontwikkeling, om op die manier te komen tot ontwikkeling op regionaal en nationaal niveau.

Alvorens met ontwikkelingshulp te kunnen starten dient verder vanzelfsprekend ook rekening te worden gehouden met de mogelijkheden en de actuele situatie van een of meerdere partnerlanden. Er moet hoedanook steeds rekening worden gehouden met de feiten.

Inzake de specifieke rol van de vrouw in de ontwikkelingssamenwerking wenst mevrouw Nelly Maes nog aan te halen wat het UNDP daarover gezegd heeft. Wanneer er in een dorp een tractor wordt afgeleverd, dan worden de mannen daarbij betrokken. Nieuwe schoffels worden verdeeld aan vrouwen. Als de Afrikaanse man er op de een of andere manier in slaagt zijn inkomen te vergroten, dan koopt hij er bijvoorbeeld een radio mee. Het voeden van de familie blijft de taak van de vrouw. Het is dus een onvergeeflijke fout geweest de vrouwen niet als volwaardige partners te zien. Zij houden immers de familie in leven.

II.6 Ultiem doel van de ontwikkelingshulp : hulp overbodig maken

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis meent dat uit het beleidsplan niet geheel duidelijk af te leiden is tot welk ontwikkelingsbeleid Vlaanderen wil komen. Terzake poneert zij dat dé basisdoelstelling van elke vorm van ontwikkelingshulp steeds moet zijn

het overbodig maken van die hulp. Zij had graag een tijdsindicatie gekregen van de duur waarbinnen men zulks te realiseren ziet.

De minister-president onderschrijft vanzelfsprekend ten volle de stelling dat ontwikkelingshulp in se erop gericht zou moeten zijn zichzelf overbodig te maken. Maar het moge tegelijk ook duidelijk zijn dat dit een gegevenheid is die niet enkel van Vlaanderen afhangt. We kunnen terzake verder enkel vaststellen dat er op vandaag op alle niveaus nog steeds heel veel initiatieven worden genomen, en heel veel inspanningen worden geleverd inzake ontwikkelingssamenwerking. Wanneer echter het voor ogen gestelde einddoel zal bereikt worden kan nu onmogelijk ingeschat worden.

II.7 Direct en indirect ontwikkelingsbeleid

Van de minister-president had mevrouw Cecile Verwimp-Sillis graag vernomen wat er precies bedoeld wordt met "directe" respectievelijk "indirecte" samenwerking.

Desgevraagd preciseert de minister-president dat het bij directe samenwerking gaat over samenwerking van land tot land, of met andere woorden, van regering tot regering. Bij indirecte samenwerking daarentegen wordt beroep gedaan op derden-uitvoerders, zoals NGO's.

De heer Freddy Sarens laat opmerken dat zijns inziens het onderscheid dat in dit beleidsdocument wordt gemaakt tussen direct en indirect ontwikkelingsbeleid wat moeilijk ligt. De vraag is inderdaad of we moeten samenwerken met de officiële instanties ter plaatse, dan wel met de lokaal actieve NGO's ? Dit is, meer dan men soms kan bevroeden, een gevoelig punt. Zonder te willen veralgemenen, is in het verleden immers al wel meer gebleken dat officiële instanties soms onbetrouwbaar en moeilijk te controleren kunnen zijn.

De minister-president deelt de bezorgdheid van de heer Freddy Sarens terzake. De beide vormen van samenwerking blijven echter onverkort nodig. Een eenduidig samenwerkingsmodel behoort vooralsnog immers niet tot de mogelijkheden. Samenwerking van land tot land blijft momenteel nog altijd uiterst belangrijk. Hetgeen echter niet belet dat er via de zogenaamde "indirecte samenwerking" ook ruim beroep wordt gedaan op derden-uitvoerders, zoals NGO's.

II.8 Keuze van de partnerlanden

De heer Freddy Sarens kan zich terzake de keuze van de partnerlanden (en overigens ook inzake de keuze van de derden-uitvoerders) niet ontdoen van de indruk dat de criteria op grond van dewelke voor deze of gene partner wordt gekozen in hoge mate mee gedetermineerd worden door door historisch toeval. Het kan immers niet ontkend worden dat de keuze voor een bepaalde partner heel vaak historisch gegroeid is. Daarom ook zit er vooralsnog te weinig logica in het systeem. Volgens de heer Freddy Sarens moet het systeem van internationale partnerkeuze dan ook zeker nog verder verfijnd worden.

De heer Fred Dielens laat opmerken dat er in het beleidsplan met zoveel woorden wordt gesteld dat de huidige situatie van de federale en Vlaamse akkoorden met landen in ontwikkeling niet bevorderlijk is voor de transparantie en de efficiëntie van het beleid. Er wordt dan ook onderkend dat er dringend nood is aan een reflectie over prioritaire landen en regio's. Van de minister-president had hij graag vernomen of die keuze nu reeds eenduidig is gemaakt. Tevens wenst hij te vernemen hoe de verhouding met de federale overheid en met de andere gewesten is met betrekking tot die keuze. En ook had hij graag vernomen wat de houding van de Vlaamse regering is ten aanzien van de recente beslissingen terzake van de federale overheid.

De heer Karim Van Overmeire wenst ook enige bedenkingen te formuleren bij de keuze van landen waarmee zal worden samengewerkt. Zowel China als Vietnam blijken prioriteit te krijgen. In dat verband wil hij dan ook wijzen op de discussie over Israël die eerder in deze commissie werd gevoerd. Toen werd gepleit voor het uitstellen van de behandeling van de Euro-mediterrane overeenkomst met Israël. Het kan hierbij nochtans niet ontkend worden dat er nauwelijks enig verschil is tussen het beleid van Israël tegenover de bezette Palestijnse gebieden, en dat van China tegenover Tibet. In Tibet gaat het er overigens zo mogelijk nog hardvochtiger aan toe dan in de bezette Palestijnse gebieden. De Tibetanen hebben af te rekenen met isolement, onderdrukking en gedwongen sterilisatie ; en toch kraait daar geen haan naar. Hetzelfde geldt overigens voor Vietnam, waar er nog helemaal geen sprake is van zelfs maar een begin van democratie. En toch worden deze staten allebei bij de prioritaire landen opgenomen. Het komt de heer Karim Van Overmeire dan ook voor dat er hier in niet geringe mate sprake is van een politiek van twee maten en twee gewichten.

De heer Freddy Sarens meent dat de vraagstelling hieromtrent een heel stuk genuanceerder dient te liggen. Het document vertrekt namelijk van de vraag wat ontwikkelingssamenwerking op vandaag betekent en welke rol Vlaanderen daarin kan spelen. Het maakt een goede analyse van de situatie op wereldvlak. Men kan niet langer spreken van een duidelijk afgebakende derde wereld, maar wel van ontwikkelingsgebieden. In bepaalde landen is er immers duidelijk een zeer ongelijke verdeling van de middelen. Zuid-Afrika is daarvan een goed voorbeeld. Het is een moderne staat met desalniettemin een aantal regio's die overduidelijk ontwikkelingsgebieden zijn. Voor het beleid levert dit een aantal problemen op. De ontwikkelingssamenwerking moet daarnaast ook binnen een breder kader geplaatst worden. De samenwerking met landen in ontwikkeling veronderstelt afspraken met andere landen en regio's en met internationale organisaties. Dit verschilt fundamenteel van een benadering die vertrekt vanuit een bepaald land of een bepaalde regio. Binnen een dergelijk ruimer kader moeten we onze eigen specialiteiten ontwikkelen.

Min of meer in de lijn van het voorgaande laat mevrouw Nelly Maes opmerken dat zij toch ook enige vragen heeft met betrekking tot de doelstellingen van het Vlaams ontwikkelingsbeleid, en de ipso facto daarmee verbonden keuze van partnerlanden. Terzake verklaart zij het onverkort eens te zijn met de doelstellingen zoals deze in het beleidsplan verwoord worden. Men wil ontwikkelingskansen voor de meest getroffen bevolkingsgroepen. Economische groei is niet het doel, wel het middel. Maar hoe rijmt men dat met de keuze van de landen ? De steun aan Zuid-Afrika komt er op het goede moment. Vlaanderen heeft lang genoeg gewacht op het nieuwe Zuid-Afrika. Diezelfde evidentie is er niet voor China, en zelfs niet voor Chili, een land waar weinig bevolkingsgroepen bij het beleid betrokken zijn. De conclusie dringt zich derhalve op dat er in het Vlaams Parlement meer gediscussieerd dient te worden over de politieke en maatschappelijke doelstellingen van het Vlaams ontwikkelingsbeleid. Hierbij moge het overigens duidelijk zijn dat de keuze van de landen in geen geval mag afhangen van de Belgische optie, die een nauwelijks verholen "glijmiddel" is voor andere bedoelingen, zoals daar zijn buitenlandse handel en economische samenwerking.

De minister-president laat hieromtrent opmerken dat, zoals hij hoger reeds heeft gesteld, vooreerst moet vastgesteld worden dat Vlaanderen (formeel gesproken) vooralsnog geen eigen specifieke bevoegdheid heeft met betrekking tot ontwikkelingssamenwerking. Het ontwikkelingsbeleid van

Vlaanderen zoals het op heden bestaat kadert tot vandaag dan ook in het meer algemeen Vlaams buitenlands beleid, en kan daar dus (nog) niet van afgezonderd worden. Aangezien het geen apart luik, met eigen aparte criteria is, geven op vandaag meerdere factoren de doorslag bij de keuze van een partnerland. Met andere woorden, niet alleen overwegingen vanuit de ontwikkelingsinvalshoek, spelen een rol.

Enkele concrete voorbeelden hiervan zijn Zuid-Afrika, Chili, Vietnam en China. In deze vier landen ondersteunt Vlaanderen projecten die passen in het kader van de duurzame ontwikkeling. Voor Chili, Vietnam en Zuid-Afrika betreft het onder andere projecten die gebeuren in samenwerking met de Internationale Arbeidsorganisatie.

In China, Zuid-Afrika en Vietnam financierde het departement Onderwijs van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap voor circa 128 miljoen frank interuniversitaire samenwerkingsprojecten tussen Vlaamse universiteiten en partnerinstellingen.

Tweedens zijn de redenen voor een bredere samenwerking zowel van geopolitieke, economische, commerciële, culturele en sociale aard (zie pag.7 van het beleidsplan).

En ten derde moeten in het partnerland vanzelfsprekend ook duidelijk de bereidheid en de motivatie tot samenwerking aanwezig zijn.

Terzake de specifieke samenwerking met Chili merkt de heer Fred Dielens nog op dat begin 1995 een samenwerkingsakkoord werd gesloten, waarin voorzien werd dat een gemengde commissie zich elke twee jaar zou buigen over de uitvoering van dat akkoord. In 1996 en 1997 werd 62 miljoen frank geïnvesteerd in projecten in Chili. In het voorliggende beleidsplan worden de concrete projecten zeer summier opgesomd. Is het mogelijk een meer gedetailleerde opsomming te krijgen van de lopende projecten, en in kennis te worden gesteld van het standpunt terzake van de gemengde commissie.

Met betrekking tot deze vraag kan de minister-president meedelen dat er een lijst bestaat van lopende projecten, maar dat de beslissingen van eind vorig jaar daarin nog niet zijn verwerkt. Van zodra deze lijst vervolledigd is, zal ze echter met bekwaame spoed aan de commissieleden worden bezorgd.

II.9 Keuze van derden-uitvoerders

In de lijn van wat hoger reeds gezegd werd door de heer Freddy Sarens, constateert mevrouw Cecile Verwimp-Sillis dat het beleidsplan bepaalt dat de uitvoering van concrete initiatieven deels aan derden zal worden overgelaten. Van de minister-president had zij terzake graag enkele preciseringen vernomen. Volgens welke criteria zal de selectie van deze derden gebeuren? Volgens welke maatstaven zal de medefinanciering plaatsvinden? Zal dit gebeuren op dezelfde wijze als bij het ABOS?

De minister-president antwoordt hierop dat de selectie gebeurt op basis van een gedocumenteerd dossier, en een grondige afweging door de administratie van een aantal parameters, zoals daar zijn: de ervaring van de betrokken partners; de evaluatie of deze of gene partner een bepaald project wel aan kan, is er m.a.w. wel voldoende en relevante knowhow in huis; en de vraag of het project wel aansluit bij de prioriteiten van het beleid. Niet zonder enige trots vermeldt de minister-president hierbij dat hij, het recente verleden van het Vlaams buitenlands beleid en de relevante projecten in ogenschouw nemende, de overtuiging is toegedaan dat een goede selectie gemaakt werd.

II.10 Vlaanderen en de internationale en multilaterale fora

Wat de bevoegdheidskwestie betreft, meent de heer Fred Dielens dat de visie en de intenties van de minister-president op een aantal plaatsen in het beleidsdocument zeer duidelijk naar voor worden gebracht. Ook in zijn mondelinge toelichting heeft de minister-president overigens benadrukt dat meer interne autonomie moet leiden naar een grotere verantwoordelijkheid en solidariteit op het internationale vlak. Een basisprincipe dat de heer Fred Dielens volmondig wenst te onderschrijven. Tegelijk laat de heer Fred Dielens echter opmerken dat het hem wat problematisch voorkomt dat men vanuit Vlaanderen enerzijds duidelijk een grotere greep wil krijgen op de ontwikkelingssamenwerking, terwijl men anderzijds tegelijk ook moet toegeven dat op heden de, voor de ontwikkelingslanden, meest ingrijpende beslissingen worden genomen in internationale en multilaterale fora, zoals bijvoorbeeld het Internationaal Monetair Fonds (IMF), waarin de vertegenwoordiging een

federale bevoegdheid is. Vlaanderen is in die fora alsdusdanig afwezig, of speelt hoogstens een ondergeschikte rol. In dit licht gezien wordt de hoger genoemde basisaspiratie bepaald moeilijk realiseerbaar. Bovendien moet daarnaast ook nog worden vastgesteld dat ontwikkelingssamenwerking steeds meer kadert in een beleid van preventieve diplomatie en duurzame vredesopbouw, hetgeen ook weer twee elementen van het federale buitenlands beleid zijn.

In het licht van de toenemende internationalisering van de probleemaanpak moet men zich volgens de heer Fred Dielens dan ook de vraag stellen of het misschien niet beter ware dat het Vlaams ontwikkelingsbeleid zich zou beperken tot samenwerking met NGO's en universiteiten, om net daarin een specifieke en complementaire bijdrage te leveren. Iets wat we onrechtstreeks ook kunnen afleiden uit het beginselgedeelte van het beleidsdocument, waar de sterke punten van Vlaanderen worden aangehaald. Elk van die punten is op de een of andere manier te situeren binnen de samenwerking met NGO's en universiteiten.

De heer Freddy Sarens onderschrijft deels deze analyse, maar wenst ze meteen ook enigszins te nuanceren. Met het oog op een structurele Vlaamse ontwikkelingssamenwerking zijn immers contacten met de verschillende niveaus belangrijk. Het gaat hierbij dan zowel over landen, als regio's, als internationale organisaties. Waarbij de heer Freddy Sarens tegelijk ook laat opmerken dat zelfs binnen een dergelijke contacten- en samenwerkingsstructuur nog niet alles gevat kan worden. Heel veel Vlamingen werken namelijk ook direct mee aan concrete projecten die moeilijk in een omvattende structuur kunnen worden opgenomen. Dit laatste element komt zijns inziens overigens ook onvoldoende aan bod in het beleidsplan.

Nog in verband met het internationale en multilaterale aspect verklaart mevrouw Cecile Verwimp-Sillis verheugd te zijn over de herhaaldelijke verwijzingen naar het begrip duurzame ontwikkeling in het beleidsplan. Zo wordt er onder andere verwezen naar MINA-II. Dit is alles bijeen echter een zeer vrijblijvend document. Zij drukt terzake dan ook de hoop uit dat een en ander hier nu wel concreet zal worden ingevuld. Ook stelt zij hieromtrent vast dat door de minister-president wordt verwezen naar de Conferentie van Rio van 1992. In Rio werd op de UNCED-top aan de alarmbel getrokken. Op de recente vervolgconferentie van Kyoto is echter gebleken dat de in Rio gemaakte afspraken niet ernstig werden genomen. Zal dit, tenminste voor wat Vlaanderen betreft, verande-

ren, nu er in het beleidsplan uitdrukkelijk wordt verwezen naar duurzame ontwikkeling. Tevens stelt zij, hierin gevolgd door de heer Freddy Sarens, vast, dat de Interministeriële Conferentie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling nog moet worden opgericht. In het licht daarvan had zij dan ook graag vernomen wat er dan de afgelopen vijf jaar (dus sinds Rio) is gebeurd, en waarop men nog wacht om met een dergelijke Interministeriële Conferentie van start te gaan. Nog in verband met de multilaterale samenwerking constateert mevrouw Cecile Verwimp-Sillis, hierin bijgetreden door de heer Stefaan Platteau, dat er in het beleidsplan gerefereerd wordt aan de Lomé-conventie. Momenteel loopt Lomé-IV nog ; over Lomé-V wordt nu al onderhandeld. Van de minister-president had zij graag vernomen wat terzake de stand van zaken is.

De minister-president laat opmerken dat het beantwoorden van de vraag van mevrouw Cecile Verwimp-Sillis in verband met de conferentie van Rio, meteen ook een antwoord inhoudt op de opmerking van de heer Fred Dielens. Tevens kan dit antwoord illustratief zijn voor de rol die Vlaanderen, binnen zijn bevoegdheidsmogelijkheden, kan spelen in het beslissingsproces in internationale fora.

Terzake de UNCED-top van Rio werd de Belgische positie – die op haar beurt ook kaderde in een globaal EU-standpunt – voorbereid in de schoot van de Interministeriële conferentie voor internationale milieusamenwerking. Met andere woorden, alles is verlopen volgens de voorziene, normale interne overlegprocedures. De Vlaamse administratie werd hierbij ten volle betrokken.

Het is overigens opvallend dat bij de bepaling van het Belgische standpunt in multilaterale verbanden (ook in andere dan milieuaangelegenheden), het toch enkel Vlaanderen is dat samen met de federale overheid een concreet standpunt naar voor brengt, en aldus "weegt" op de uiteindelijke Belgische positie. Uiteraard mag dit alles echter niet overdreven worden. Het is niet omdat Vlaanderen weegt op België, dat het ook weegt op het multilateraal niveau. België zelf blijft daar immers maar een kleine schakel in een bijzonder groot geheel. Desalniettemin mag de Vlaamse impact toch niet onderschat worden ; zo heeft Vlaanderen, via België, in het Verdrag van Amsterdam toch een vijftal eigen accenten kunnen aanbrengen.

Op het vlak van de duurzame ontwikkeling is Vlaanderen vertegenwoordigd in de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, waar op vandaag

minister Theo Kelchtermans, die op het Vlaamse niveau de bevoegde coördinerende minister is, deze materie nauwlettend volgt.

Ook op andere domeinen zijn er voorbeelden te vinden van de rol die Vlaanderen speelt in het internationale beslissingsproces. Sinds november 1995 is België lid van de Uitvoerende Raad van de Unesco, die zich overwegend inlaat met materies die (intern-Belgisch) tot de bevoegdheid van de deelgebieden behoren. In de loop van de maand maart van dit jaar zal Vlaanderen een samenwerkingsovereenkomst met de Unesco sluiten. Vlaamse delegaties namen deel aan, onder andere, de Internationale Vrouwenconferentie (VN, Peking, september 1995), Habitat II (VN, Istanboel, juni 1996), het Wereldcongres tegen de seksuele uitbuiting van kinderen (VN, Stockholm, augustus 1996), de Wereldvoedseltop (FAO, Rome, november 1996), en de internationale Unesco-conferentie rond volwassenenvorming (Berlijn, juli 1997).

Met betrekking tot de vraag inzake de nieuwe Conventie van Lomé (Lomé-V) kan de minister-president meedelen dat de Europese Commissie momenteel voorstellen aan het uitwerken is, met het oog op onderhandelingen over de verderzetting van de overeenkomst van Lomé. Deze onderhandelingen zullen in het najaar van 1998 worden aangevat.

Tenslotte wenst ook de minister-president ten volle de noodzaak te benadrukken van het opzetten van een Interministeriële Conferentie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling. Hij wijst er hierbij wel op dat de oprichting van een IMC moet beslist worden in het Overlegcomité tussen de federale overheid en de gemeenschappen en de gewesten. Van Vlaamse kant uit zal deze kwestie dan ook zeker worden aangekaart.

II.11 Ontwikkelingseducatie

De heer Karim Van Overmeire merkt op dat ontwikkelingseducatie eveneens heel wat aandacht krijgt in de tekst. Er wordt meer bepaald gesteld dat daaromtrent in Vlaanderen weinig discussie zou bestaan. Hij wenst hieromtrent de overtuiging uit te spreken dat nut en noodzaak van ontwikkelingseducatie wel degelijk ter discussie staan in Vlaanderen. En mocht men zulks niet willen erkennen, dan acht hij dit een geschikt moment om die discussie dan ook maar officieel te openen. Veel van die programma's zijn er immers op gericht om de mensen in het Westen een schuld-

complex op te dringen. Maar alles bijeen is de realiteit echter anders. Veel ontwikkelingslanden erfden op het ogenblik van de dekolonisatie een sterk uitgebouwde infrastructuur, en beschikten toen, net zoals nu nog, over een grote rijkdom aan grondstoffen allerhande. In plaats van deze troeven verder maximaal te ontwikkelen, gingen deze landen er ondertussen meestal vrij sterk op achteruit. Voor een deel heeft zulks te maken met oneerlijke handel, en Westerse steun aan dictators. Maar in veruit de meeste landen zijn oorlogen, machtsstrijd, corruptie, onbekwaamheid en onkunde bij de lokale bestuurders, schering en inslag. Dit is overigens ook het geval in landen die niet door het Westen gesteund werden.

In dezelfde zin is ook de steun aan International Press Service-Vlaanderen misschien wel lovenswaardig, maar valt er in wezen nog veel meer te doen als het om het verkopen van ons imago in het buitenland gaat.

De heer Leo Cannaerts wil daarentegen een zo groot mogelijke aandacht vragen voor de ontwikkelingseducatie. Mits op de juiste manier aangepakt, kan het hier nimmer om verloren geld gaan. Ontwikkelingssamenwerking mag immers niet uitsluitend gericht zijn op het behalen van directe resultaten. Het is ook van belang om op termijn een echte mentaliteitswijziging tot stand te brengen. Om aan duurzame ontwikkeling te doen moet men immers geduld hebben.

Uitgaande van de vaststelling dat het budget voor mondiale vorming al bij al nog steeds relatief klein is, meent de heer Freddy Sarens dat er toch mogelijkheden moeten bestaan om dat wat op te drijven. Er kan bijvoorbeeld meer worden gedaan door het beleidsplan voor ontwikkelingseducatie op punt te stellen. Het huidige plan is al te vrijblijvend.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis beaamt ten volle dat sensibilisering hier te lande wel degelijk een van de belangrijkste elementen van het ontwikkelingsamenwerkingsbeleid is. Op federaal niveau werd recent sterk de nadruk gelegd op het belang van (een vernieuwde) ontwikkelingseducatie. De vraag is echter of dit wel strookt met de complementariteitsgedachte? Het onderwijsdomein zou immers bij uitstek een werkerrein voor Vlaanderen moeten zijn. Is er terzake al overleg gepleegd met het federale niveau? Ook wordt hieromtrent in het beleidsplan gesteld dat de Vlaamse regering een regionaal verlengstuk wil geven aan centraal georganiseerde acties. Wat wordt daar precies mee bedoeld?

De minister-president geeft de vraagstelster hieromtrent volledig gelijk. Onderwijs is inderdaad onverkort een Vlaamse bevoegdheid. In een brief van 14 oktober 1996 heeft de minister-president, met betrekking tot een projectvoorstel inzake sensibilisering en ontwikkelingseducatie, aan de federale staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking duidelijk te kennen gegeven dat : eerstens, onderwijsbeleid een gemeenschapsbevoegdheid is, en tweedens, dat hij met dit initiatief in Vlaanderen duidelijk interfereert met reeds bestaande acties in het onderwijs inzake internationale solidariteit en duurzame ontwikkeling.

Door hiermee in zijn optreden geen rekening te houden heeft de federale staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking een wel bijzonder dubbelzinnige en dito onwenselijke situatie geschapen. Twee niveaus maken nu immers middelen vrij voor een en hetzelfde doel.

Ook inzake de complementariteit stellen zich hier dus wel degelijk problemen. Aangezien het onderwijs een gemeenschapsbevoegdheid is, zijn het de federale acties die complementair moeten zijn met Vlaamse initiatieven op het vlak van sensibilisering en ontwikkelingseducatie, en niét omgekeerd.

Met "het geven (door de Vlaamse regering) van een regionaal verlengstuk aan centraal georganiseerde acties" wordt louter het optimaliseren bedoeld van een verdere spreiding van educatief materiaal, vanuit een door Coprogram op te richten autonome dienst naar herkenbare regionale service-punten.

II.12 De VVOB

Met betrekking tot de VVOB laat mevrouw Nelly Maes nog opmerken dat de macht van het Vlaams Parlement terzake die organisatie in wezen zeer klein is. Het geld komt namelijk integraal van de federale staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, de heer Moreels. De enige twee uitzonderingen zijn het geld voor de Nederlandse taallessen, en de middelen voor de strikt Vlaamse samenwerking. Zij wenst daarenboven ook haar verontwaardiging uit te drukken over het feit dat de impact van de federale staatssecretaris blijkbaar steeds groter wordt en (convers) de beleidsruimte voor de VVOB steeds kleiner.

De heer Fred Dielens oppert terzake de bedenking dat volgens het beleidsplan Vlaanderen nog niet beschikt over een specifieke dienst belast met ont-

wikkelingssamenwerking. Op 25 november 1997 stelde de minister-president in deze eigenste commissie dat de VVOB het referentie-instrumentarium zou moeten zijn voor een Vlaams ontwikkelingsbeleid. Moet de VVOB derhalve in de toekomst het Vlaams Bestuur voor Ontwikkelingssamenwerking worden ?

De heer Freddy Sarens, hierin ten volle bijgetreden door mevrouw Nelly Maes, verklaart de mening te zijn toegedaan dat Vlaanderen in wezen over twee instrumenten beschikt om een eigen ontwikkelingssamenwerkingsbeleid te voeren. Enerzijds is er de administratie Buitenlands Beleid, en anderzijds de VVOB. De administratie Buitenlands Beleid moet optreden ter voorbereiding en uitvoering van het beleid, en de VVOB moet kunnen opereren als technisch uitvoeringsagent.

Terzake de VVOB – en zonder daarmee iets te willen zeggen over de administratie Buitenlands Beleid – is zijn oordeel overigens zondermeer positief. De VVOB is een dynamische instelling die we zeker niet mogen verwaarlozen.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis constateert dat het beleid vooral zal gerealiseerd worden door de administratie Buitenlands Beleid, door de VVOB en de NGO's. Terzake stelt zij zich echter de vraag of die wel de violen voldoende op elkaar hebben afgestemd, en of er daarvoor überhaupt wel een forum bestaat. Graag had zij dan ook vernomen wat hun respectievelijke standpunten zijn, en of het Vlaams Parlement daarover mee zal kunnen discussiëren.

Als lid van de raad van bestuur van de VVOB, daarin door de minister-president gedelegeerd om een deel van het beleidswerk uit te voeren, verklaart mevrouw Cecile Verwimp-Sillis haar mandaat bijzonder dubbelzinnig te achten. Enerzijds werkt zij mee aan het beleid. Anderzijds moet ze als parlements lid controle uitoefenen op datzelfde beleid. Er moeten haars inziens dan ook andere methodes komen om het beleid van de VVOB te controleren via het Vlaams Parlement.

De heer Leo Cannaerts brengt in het midden dat hij in genen dele de hierboven door sommigen op de VVOB geuite kritiek deelt. Dit kan immers een zeer degelijk instrument zijn, temeer daar er constant wordt gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Terzake de organisatie van de universitaire samenwerking zou de Vlaamse Interuniversitaire Raad (de VLIR) overigens een gelijkaardige rol kunnen spelen als de VVOB op andere terreinen. Mits, vanzelfsprekend, Vlaanderen daarvoor ook de nodige

middelen krijgt. Ook de gezondheidszorg behoort tot onze bevoegdheid. Hier heeft de VVOB een aantal belangrijke projecten die vooral op preventie gericht zijn. We moeten over dit alles dan ook dringend meer denkwerk verrichten, ook in deze commissie.

Daarnaast is er natuurlijk ook de netelige kwestie van het budget. De heer Leo Cannaerts poneert terzake ondubbelzinnig de stelling dat het naar Vlaanderen moet worden overgeheveld. Op dit ogenblik wordt het budget voor de VVOB betaald door de federale staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, de heer Moreels. Hij houdt de hand op de knip, en kan daardoor bepalen wat die organisatie al dan niet kan doen.

Afsluitend stelt de heer Leo Cannaerts nogmaals met nadruk dat hij de grootste moeite heeft met de gebrekkigheid en onvolledigheid van het ter beschikking staande instrumentarium, en met de beperktheid van het budget. Het is aan het federale niveau om terzake toegevingen te doen.

De minister-president beaamt dat het Vlaams ontwikkelingsbeleid vooral zal gerealiseerd worden door de administratie Buitenlands Beleid, de VVOB en de NGO's. Nu reeds bestaat er daartoe een soort overlegforum tussen de administratie Buitenlands Beleid en de VVOB. Met name vindt iedere zes weken een overleg plaats, waarop zowel de programma's van het VVOB worden besproken en geëvalueerd, alsook de algemene situatie op het terrein wordt besproken. Waar mogelijk vullen de administratie Buitenlands Beleid en de VVOB elkaar aan bij het onderhouden van contacten op het terrein tijdens de verschillende zendingen. De contacten met de NGO's gebeuren op basis van individuele project- en subsidieaanvragen. Naar een toekomstige situatie toe kan de VVOB inderdaad als agentschap gaan optreden, maar daartoe zullen nog nader te bepalen spelregels moeten worden uitgewerkt. In essentie zal het overigens zo blijven dat de overheid niet meer kan doen dan impulsen geven, die dan verder moeten uitgewerkt worden door het veld.

II.13 Dialoog met het Vlaams Parlement

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis constateert dat in het beleidsplan een permanente dialoog met het Vlaams Parlement wordt beloofd. Van de minister-president had zij graag vernomen hoe die permanente dialoog met het Vlaams Parlement er zal uitzien. In het verleden had het parlement immers

weinig zicht op de akkoorden die gesloten werden met andere landen. Als parlamentslid is het daarboven nogal frustrerend enkel nog te kunnen stemmen over door de regering voorgelegde akkoorden, zonder daarop nog amendementen te kunnen indienen. Is het de bedoeling dat de beloofde permanente dialoog daar iets aan zou veranderen ?

De minister-president wenst meteen te preciseren dat de genoemde dialoog niet de oprichting van een speciaal gremium of een speciale permanente contactcel tussen parlement en regering kan impliceren. Deze permanente dialoog zal zich moeten afspelen in het kader van de algemene parlementaire werkzaamheden en de diverse instrumenten die daarbinnen beschikbaar zijn. Het spreekt hierbij wel voor zich dat het vooral in de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden zal zijn dat de materie met enige continuïteit zal kunnen worden opgevolgd. Het normaal parlementair werk en vooral het commissiewerk bieden immers reeds voldoende mogelijkheden om op de hoogte te zijn van, en mee te werken aan al wat gebeurt in de sector van de ontwikkelingssamenwerking.

II.14 Financiële coöperatie

De heer Leo Cannaerts meent dat er niet al te veel tijd meer moet worden verspeeld met discussies over het bevoegdheidsprobleem. Zijns inziens moet Vlaanderen zich vooral toespitsen op de aanlegenheden waarin het sterk staat. Een KMO-gerichte aanpak is dan ook aangewezen. De ondersteuning van KMO's in ontwikkelingslanden is belangrijk voor een duurzame ontwikkeling. De inspanningen voor de KMO's via het garantiefonds zijn dan ook uiterst belangrijk. Het gaat om 200 miljoen frank. In de praktijk blijkt het echter moeilijk te zijn om dit fonds aan te spreken. De heer Leo Cannaerts dringt er dan ook op aan dat hieraan ten spoedigste zou geremedieerd worden.

Bij de opvolging van de kredietdossiers moeten overigens niet alleen de betalingen worden opgevolgd, maar ook de bedrijven. Vlaanderen kan daartoe de nodige knowhow leveren. De Vlaamse KMO's zouden inzake ontwikkelingssamenwerking gesensibiliseerd moeten worden en dichter bij het beleid moeten worden betrokken.

De heer Jef Sleenckx wenst de heer Leo Cannaerts ten volle bij te treden. Ook hij acht het imperatief dat er in de eerste plaats voor zou gezorgd worden

dat de mensen ter plaatse werk hebben. Werk creëren is aan ontwikkelingssamenwerking doen. Vlaanderen moet terzake dan ook inderdaad nagaan waarin het zelf gespecialiseerd is. En dat zijn, onder meer, onloochenbaar de KMO's. Deze troef moet dan ook worden uitgespeeld naar de ontwikkelingslanden toe. Een andere zaak waarin we gespecialiseerd zijn is het onderwijs. Ook dat aspect moet geaccentueerd worden.

De minister-president verklaart zich volledig te kunnen terugvinden in deze bespiegelingen.

crete voorbeelden van jumelage-initiatieven in Vlaanderen kunnen worden gevonden. Voor verdere vragen inzake jumelages lijkt de VVSG dan ook de meest aangewezen partner.

De verslaggever,

Fred DIELENS

De voorzitter,

Jef SLEECKX

II.15 Jumelages

De heer Stefaan Platteau wil van de gelegenheid gebruik maken om nogmaals zijn stokpaardje, de jumelages, aan te kaarten. Hij drukt hierbij zijn geloof uit in een systeem, dat hij overigens ook in de praktijk al toepast, en dat hem heeft toegelaten de effectiviteit te constateren van dergelijk culturele en sociaal-economische uitwisselingen. De gemeenten zijn immers het best geplaatst om kleine gemeenschappen te ontmoeten, en om aan uitwisseling te doen. De betrokken gemeenten kunnen daar zelf overigens het een en het ander van opsteken. Een inspanning van de Vlaamse regering om de jumelages te steunen zou zeker welkom zijn.

De minister-president wenst zich terzake aan te sluiten bij hetgeen reeds werd gezegd door de heer Freddy Sarens nopens de kleinschalige projecten waarmee men zich gemakkelijker direct verbonden kan voelen. Het nut van dergelijke projecten is onomstootbaar. Tegelijk wenst de minister-president echter nogmaals te benadrukken wat hij reeds eerder over het specifieke systeem van de jumelages heeft gezegd, met name dat deze ongetwijfeld soms erg nuttig en diepgaand kunnen zijn, maar dat dit helaas niet geldt voor alle jumelages. Het uitbouwen van een ondersteunend raamwerk voor jumelages botst tot op heden dan ook op de bijna-onmogelijkheid om terzake een degelijk kwalitatief normenbestel te ontwikkelen.

Deze basisbedenking doet echter niets af van de constatacie dat sommige jumelages wel degelijk nuttig zijn. Zo ondersteunt, bijvoorbeeld, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten samen met het European-African Institute Amsterdam jumelageprojecten in Namibië. De VVSG publiceerde, met steun van de Vlaamse overheid (en dan met name van het kabinet van de minister-president) overigens recent een boekje "Burgers bouwen aan Europa", waarin meer informatie en con-